

THƯƠNG NGHIỆP XÃ HỘI CHỦ NGHĨA CÓ THỂ LÀM GÌ ĐỂ GIÚP ĐỠ NỮ CÁN BỘ CÔNG NHÂN VIÊN ?

(XÃ HỘI HỌC DỊCH VỤ)

TÔN THIÊN CHIẾU

Ngày nay, phụ nữ đã trở thành một lực lượng lao động không thể thiếu được trong nền kinh tế quốc dân. Tuyệt đại đa số phụ nữ trong độ tuổi lao động đang trực tiếp làm việc trong các cơ quan xí nghiệp. Nhiều phụ nữ đang làm việc (khoảng 70%) có con chưa đến tuổi trưởng thành. Phụ nữ đang dần dần cần “phụ nữ hóa” một số ngành, nghề sản xuất của nền kinh tế nước ta. Giúp đỡ cho phụ nữ giảm nhẹ công việc gia đình và bếp núc là biện pháp tốt nhất để thúc đẩy hiệu suất lao động của họ. Thực hiện được điều này không chỉ đơn thuần là sự cố gắng của bản thân phụ nữ, mà còn có sự giúp đỡ của xã hội. Trong sự giúp đỡ của xã hội, có sự giúp đỡ của ngành thương nghiệp.

Mở rộng sự tham gia trực tiếp của phụ nữ vào sản xuất xã hội là một bước tiến bộ lịch sử, nhưng hiện nay điều này đem lại cho người phụ nữ những công việc rất vất vả : cùng một lúc họ phải thực hiện vừa chức năng sản xuất xã hội, vừa mọi việc nội trợ gia đình, chăm sóc và giáo dục con cái... Điều này đã đặt lên vai người phụ nữ một tải trọng lao động quá lớn mà xã hội phải quan tâm giảm nhẹ cho họ. Làm được điều này có nghĩa là giải quyết tốt mối quan hệ giữa các chức năng đã được hình thành trong lịch sử và chức năng lao động xã hội.

Sự phát triển của xã hội ngày một đặt ra những yêu cầu hết sức cao đối với phụ nữ với tư cách là người vừa lao động sản xuất, vừa giáo dục con em. Yêu cầu này đòi hỏi người phụ nữ phải có thời gian để học tập nâng cao trình độ chuyên môn, có thời

gian để giáo dục con cái và thời gian vui chơi giải trí... Vấn đề đặt ra là *làm sao giảm được thời gian lao động⁽¹⁾ chung xuống để tăng thời gian tự do của phụ nữ lên* ? Trong điều kiện của nước ta hiện nay, chúng ta chưa thể tăng thời gian tự do bằng cách giảm bớt thời gian lao động sản xuất xã hội. Chúng ta chỉ có thể giảm thời gian nội trợ gia đình của phụ nữ mà thôi. Thương nghiệp xã hội chủ nghĩa, người “nội trợ xã hội”, là nhân tố quan trọng để thực hiện được hướng giải quyết ấy. Phục vụ tốt, thương nghiệp sẽ giúp đỡ phụ nữ thực hiện đầy đủ các chức năng của họ.

Hiện nay, thời gian lao động chung trong một tuần của nữ cán bộ công nhân viên ở Hà Nội là 87 giờ (chiếm 51,8%)⁽²⁾, trong đó thời gian dành cho công việc nội trợ gia đình chiếm 26,2 giờ (tức 15,6% thời gian trong tuần). Một phần thời gian này được dành cho việc mua thực phẩm, rau, gạo phục vụ cuộc sống hằng ngày. Đó là khoảng thời gian mà nữ cán bộ công nhân viên giao tiếp với các cơ sở phục vụ của ngành thương nghiệp. Số liệu điều tra cho thấy 79,8% công việc mua thực phẩm hằng ngày của phụ nữ tiến hành ở các cửa hàng quốc doanh. Hằng ngày có 82% nữ cán bộ công nhân viên đi mua thực phẩm, 16% đi mua gạo, rau. Mức độ giao tiếp hằng ngày giữa các nữ cán bộ công nhân viên với các cửa hàng thực phẩm, rau quả như vậy rất cao. Vào các ngày chủ nhật, ngày lễ, mức độ giao tiếp này tăng lên rất nhiều. Trong ngày chủ nhật, số nữ cán bộ công nhân viên đi chợ mua thực phẩm 92%, đi mua gạo 36,1%. Thời gian chi phí cho mua thực phẩm khá nhiều : 50 phút trong ngày thường và 96 phút trong ngày chủ nhật. Trong khi đó, thời gian của nữ cán bộ công nhân viên dành cho việc tự học nâng cao trình độ và giáo dục con cái rất ít, trung bình hằng ngày có 10% người có thời gian đi học thêm, 18,7% người tham gia giúp đỡ con học tập. Thời gian tự do của phụ nữ cán bộ công nhân viên hiện nay chỉ bằng một phần bảy

(1) thời gian lao động chung gồm : lao động sản xuất xã hội, lao động sản xuất gia đình (làm thêm), lao động nội trợ và các hoạt động liên quan đến các hoạt động trên. .

(2) Số liệu dẫn ra trong bài này là kết quả cuộc điều tra nghiên cứu *Quyỹ thời gian của cán bộ, công nhân viên* do Ban Xã hội học tiến hành.

thời gian lao động chung và bằng một nửa thời gian nội trợ gia đình của họ.

Đối với ngành thương nghiệp, giảm thời gian nội trợ gia đình của nhân dân trước hết là giảm thời gian chờ đợi mua bán ở các cửa hàng thực phẩm. Nếu như thời gian đi chợ của phụ nữ giảm xuống còn một nửa, thì có nghĩa là thời gian tự do của họ đã tăng thêm được 3 giờ trong một tuần. với 3 giờ tự do đó, phụ nữ có thể dành thêm cho việc học tập, vui chơi giải trí, giáo dục con cái, thăm hỏi cha mẹ và bè bạn. Giảm thời gian chờ đợi mua bán ở các cửa hàng còn củng cố thêm được niềm tin của phụ nữ với ngành thương nghiệp một khi việc mua bán ở các cửa hàng được dễ dàng, thoải mái, nạn mua bán tem phiếu sẽ mất đi. Quan hệ xã hội giữa chị em bán hàng và khách hàng, giữa chị em mua hàng với nhau cũng thân ái hơn.

Qua cuộc điều tra nghiên cứu qua thời gian của cán bộ công nhân viên, chúng tôi thấy có thể giảm thời gian mua bán của phụ nữ bằng các hình thức sau :

1. Tổ chức lại các điểm phục vụ bán hàng thực phẩm, rau quả cho nhân dân : các cửa hàng tập trung chủ yếu vào các nơi ở của cán bộ. Bởi vì có khoảng 70% chị em phụ nữ thường tiến hành công việc mua bán tại nơi ở. Khi bố trí quầy hàng cần chú ý đến bán kính phục vụ của quầy đó, đừng để giảm được thời gian chờ đợi lại tăng thời gian đi về của chách hàng lên.

2. Cải tiến giờ giấc bán hàng của các quầy hàng. Theo số liệu điều tra, có 80% phụ nữ thường mua hàng sau giờ đi làm về. Cho nên, ngoài việc mở rộng mạng lưới quầy hàng, cần tăng người phục vụ trong các giờ cao điểm (sau giờ làm việc). Dành hàng để phục vụ sau giờ làm việc là hết sức quan trọng, tạo ra cho mọi người phụ nữ một suy nghĩ : “ hết giờ làm. đi mua vẫn được”. Có như vậy chị em mới tập trung tinh thần vào sản xuất, công tác. Với cách bán hàng hiện nay thương nghiệp đã tạo ra một sự lãng phí rất lớn thời gian lao động. Nhiều phụ nữ (nhất là làm việc gián tiếp) đã tranh thủ mua sớm thực phẩm trong giờ hành chính.

3. Củng cố và mở rộng một số hình thức bán hàng để thuận tiện cho việc mua bán của mọi người. Trước hết đẩy mạnh việc .

đưa hàng vào phục vụ tại các cơ quan, xí nghiệp (nên đưa vào các giờ nghỉ trưa). Đưa hàng vào cơ quan, xí nghiệp, ngoài lợi ích phục vụ đúng đối tượng, còn thu hút được nam giới vào công việc này. Số liệu của cuộc điều tra cho thấy : có 31% nam giới tham gia vào công việc mua bán tại cơ quan, trong khi đó: ở khu ở hoặc các nơi khác chỉ có 12%. Mở rộng sự tham gia của nam giới vào hoạt động này cũng là một nhân tố quan trọng làm giảm nhẹ công việc nội trợ của phụ nữ trong thời gian hiện nay.

4. Sơ chế một số loại thực phẩm sang dạng bán thành phẩm. Điều này giúp cho chị em phụ nữ giảm được thời gian chuẩn bị cơm nước ở nhà. Mặt khác còn lôi kéo được nam giới cả con cái tham gia vào hoạt động này. Kết quả điều tra đã chứng minh rằng nam giới và các cháu nhỏ thường đi mua chủ yếu các thực phẩm đã được sơ chế.

Trên đây chỉ là những biện pháp có thể thực hiện được trong giai đoạn hiện nay. Về lâu dài còn có nhiều biện pháp khác, chẳng hạn trang bị đồ dùng phục vụ nấu nướng tốt hơn.